

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з видавничої справи, культури та української філології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

_____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ

для студентів

спеціальності

061 Журналістика

освітньо-професійної програми

Видавнича справа та редагування

освітньо-професійного ступеня

фаховий молодший бакалавр

Київ-2023

Розробник: Перевертун Ольга Петрівна, викладач циклової комісії видавничої справи, культури та української філології Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії видавничої справи, культури та української філології

Протокол від 30 серпня 2023 р. № 1

Голова циклової комісії Олена ГРУЗДЬОВА

Робочу програму перевірено
«   » _____ 2023 р.

Заступник директора
з навчально-методичної роботи Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора з навчальної роботи Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	3/90 (профільна підготовка)	
Курс	2	
Семестр	3	4
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	1
Обсяг кредитів	1,5	1,5
Обсяг годин, в тому числі:	45	45
Аудиторні	20	22
Модульний контроль	4	2
Самостійна робота	21	21
Форма семестрового контролю	-	залік

2. Мета та завдання

Робоча програма з дисципліни «Історія видавничої справи» складена відповідно до навчальної програми й призначення цієї дисципліни в структурно-логічній схемі, що охоплює всі розділи навчальної програми, з загальною кількістю 90 годин, передбачених робочим навчальним планом.

Метою курсу є вивчення історії видавничої справи у контексті подвійної природи книги чи іншого виду видавничої продукції – і як матеріальної конструкції, і як носія знань та ідей.

Завдання:

- формування цілісного уявлення про основні етапи становлення та розвитку друкарства у світі та Україні;
- розкриття ролі друкарства як чинника кардинальних змін в організації редакційно-видавничої справи;
- формування уявлення студентів про суспільно-політичні передумови та історичні витоки попередників сучасних видань у світі та в Україні;
- формування емоційного і ціннісного ставлення до професійної діяльності окремих діячів редакційно-видавничої справи;
- висвітлення обставин побутування випущених у різні історичні епохи знакових за змістом і оформленням видань, їх вплив не лише на окремих особистостей, й на суспільні процеси, що відбувалися під впливом такого побутування в конкретну історичну епоху;
- розвиток навичок самоосвіти, спроможності опрацьовувати матеріал документальних текстів з урахуванням нової інформації та нещодавно оприлюднених архівних матеріалів.

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Фахові компетентності спеціальності (ФК)		
ФК-3	Системне уявлення про книжкову справу в цілому і в Україні зокрема	1-13
Предметні компетентності		
	Здатність оперувати поняттями та термінами з історії видавничої справи	1-13
	Здатність простежувати витоки видавничої справи і еволюцію матеріалів для письма, форм книги, рукописних шрифтів тощо, їхній вплив на сучасний вигляд видавничої продукції	1-4
	Спроможність співставляти і порівнювати різні погляди на виникнення і поширення друкарства	5, 7
	Здатність простежувати вплив науково-технічного прогресу на розвиток видавничої справи у XIX-XX ст.	9-10
	Вміння подавати пізнавальну інформацію про маловідомі	4, 7, 8

	або дискусійні періоди української видавничої справи для певної цільової аудиторії	
	Уміння розробляти власні видавничі проекти, спираючись на досвід провідних видавництв	13

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент

умітиме виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел; буде спроможним аналізувати, систематизувати й використовувати у професійній сфері сучасні знання (ПРН-7);

знатиме історичні витоки видавничої справи у світі (від II тисячоліття до н. е.); книгописання в давньоукраїнській державі після прийняття християнства; основні віхи життя українських друкарів та їхню роль у ствердженні вітчизняної школи редагування і видавничої справи; особливості процесу становлення та розвитку наукового книговидання; видавничу справу в умовах цензурних обмежень і заборон (XIII – поч. XX ст.); видання та переклади книг Святого Письма в Україні та світі; особливості видавничого руху доби визвольних змагань українського народу (1917 – 1920); умови розвитку видавничої справи у період радянської влади (1919 – 1990); основні тенденції у видавничій справі незалежної України;

аналізуватиме завдання, зміст матеріалу матеріалів тексту, суспільно-політичні передумови та історичні витоки попередників сучасних видань у світі та в Україні; обставини побутування випущених у різні історичні епохи знакових за змістом і оформлення видань, їх вплив не лише на окремих особистостей, й на суспільні процеси, що відбувалися у конкретну історичну епоху;

розпізнаватиме об'єкт і предмет «Історії видавничої справи»; основні віхи та особливості діяльності визначних редакторів, друкарів, видавців; проблемно-тематичний репертуар книговидання, що найбільше був витребуваний серед читачів у різні історичні епохи;

застосовуватиме досвід попередників фаху в структуруванні та редагуванні сучасних видань;

добиратиме літературу та додаткову інформацію відповідно до теми; поняття та терміни з історії видавничої справи для майбутньої професійної діяльності; найцікавіші, пізнавальні, повчальні факти з історії видавничої справи; самостійно й доцільно необхідні видання в бібліотечних та електронних базах даних; узагальнювати, оприлюднювати в своїй діяльності найцікавіші, навчальні факти з історії видавничої справи;

встановлюватиме причинно-наслідкові зв'язки, факти, ідеї, результати досліджень у логічній послідовності; тенденції подальшого розвитку питання; доказовість висновків, пропозицій щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план денної форми навчання Змістовий модуль 1. Зародження та розвиток видавничої справи до винайдення друкарства

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин					
	денна форма					
	усього	лекції	сем.	пр.	с.р.	пк
Тема 1. Історія видавничої справи як професійно орієнтована дисципліна	2	2				
Тема 2. Світові осередки виникнення рукописної книги	4	2	2			
Тема 3. Рукописна книга Середньовіччя	9	2			7	
Тема 4. Рукописна книга на території України у X-XVI ст.	11	2	2		7	
Модульний контроль 1	2					2
Разом за змістовим модулем 1	28	8	4	-	14	2

Змістовий модуль 2. Розвиток видавничої справи у XV–XVIII ст.

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин					
	денна форма					
	усього	лекції	сем.	пр.	с.р.	пк
Тема 5. Соціально-політичні передумови виникнення друкарства у світі. Видавнича діяльність першодрукарів	11	2	2		7	
Тема 6. Розвиток книгодрукування у країнах Європи (Німеччина, Франція, Англія, Італія) у XVI–XVIII ст.	4	2	2			
Модульний контроль 2	2					2
Разом за I семестр	45	12	8	-	21	4
Тема 7. Раннє українське друкарство. Основні концепції його виникнення	2	2				
Тема 8. Розвиток друкарства на Київщині, Поліссі, Чернігівщині, Волині. Українські друкарські пам'ятки XV-XVIII ст.	11	2	2		7	
Разом за змістовим модулем 2	30	8	6	-	14	2

Змістовий модуль 3. Розвиток видавничої справи у XIX - XXI ст.

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин					
	денна форма					
	усього	лекції	сем.	пр.	с.р.	пк
Тема 9. Особливості друкарської справи на межі XIX-XX ст. Впровадження нових технологій	2	2				
Тема 10. Діяльність провідних видавництв у країнах Західної Європи, Америки та Азії у XIX-XX столітті	2	2	2			
Тема 11. Українські видавництва і видавничі осередки XIX-початку XX ст. Видавничий рух доби визвольних змагань українського народу (1917-1923)	11	2	2		7	
Тема 12. Видавнича справа в Україні радянської доби. Самвидав	9	2			7	

Тема 13. Сучасний стан книговидавничої галузі та основні тенденції розвитку. Інноваційні технології та міжнародне співробітництво.	4	2	2			
Модульний контроль 3	2					2
Разом за змістовим модулем 3	32	10	6	-	14	2
<i>Разом за II семестр</i>	45	14	8	-	21	2
Усього	90	26	16	-	42	6

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Зародження та розвиток видавничої справи до винайдення друкарства

Тема 1. Історія видавничої справи як професійно орієнтована дисципліна редакторсько-видавничого фаху

Зміст навчальної дисципліни «Історія видавничої справи», її зв'язок зі спеціальними дисциплінами. Загальнонаукові методи та спеціальні методи видавничої справи. Допоміжні історичні дисципліни й історія видавничої справи. Періодизація історії видавничої справи. Сучасні підходи та їх критерії. Основні групи джерел з історії видавничої справи, їх характеристика. Роль, значення і завдання історіографії історії видавничої справи. Поява і розвиток національних дослідницьких центрів видавничої галузі. Діяльність провідних фахівців історії видавничої справи та книгознавства (Ю. Меженко, С. Маслов. І. Свенціцький, Л. Биковський, І.Огієнко та ін.).

Основні поняття: метод, міждисциплінарні зв'язки.

Рекомендовані джерела

Основні (базові): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткові: 1, 4, 5, 6, 9, 10.

Тема 2. Світові осередки виникнення рукописної книги

Передумови виникнення письма і алфавіту в кожного народу. Соціальна, інформаційна та пізнавальна функція перших рукописних текстів. Первинні матеріали, на яких творилися тексти (камінь, глина, піраміди, дерев'яні дощечки, бамбукові пластини, шовк, папірус). Світові осередки книгописання: Свята земля, Ассирія, Китай, Греція.

Основні поняття: письмо, алфавіт, рукопис.

Рекомендовані джерела

Основні (базові): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткові: 4, 5, 6, 9.

Тема 3. Рукописна книга Середньовіччя

Організація виготовлення рукописної книги у середньовічній Європі. Форма книги й матеріали для письма. Внутрішня і зовнішня будова середньовічної рукописної книги. Розвиток рукописних почерків. Цензура та авторське право.

Основні поняття: скрипторій, манускрипт, лібрарій,

Рекомендовані джерела

Основні (базові): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткові: 1, 4, 5, 6, 7, 10.

Тема 4. Рукописна книга на території України у X-XVI ст.

Провідні осередки рукописної справи. Десятинна церква у Києві. Софійський собор у Києві. Києво-Печерська лавра. Чернігівська земля. Галичина і Волинь. Карпатська Русь. Творці й переписувачі книг як перші автори, перекладачі, редактори і видавці. Світські каліграфи. Осередки при монастирях. Книжкові шедеври XI - XVI століть.

Основні поняття: рукописний осередок, каліграфія, каліграф.

Рекомендовані джерела

Основні (базові): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткові: 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10.

Змістовий модуль 2

Розвиток видавничої справи у XV–XVIII ст.

Тема 5. Соціально-політичні передумови виникнення друкарства у світі

Передумови запровадження у видавничу практику рухомих літер. Печатки і штампи як предтечі друкарства. Метод набиття візерунків на тканині. Ксилографічний метод множення текстів та ілюстрацій на папері. Перші спроби створення рухомих літер. Доля друкарського винаходу. Лоуренс Костер та Йоганн Гутенберг. Ствердження друкарства в Європі і світі як чинник кардинальних змін в організації редакційно-видавничої справи. Доля друкарського винаходу. Лоуренс Янсзон Костер. Йоганн Гутенберг. Поширення друкарства в Європі. Відмінності технології друкарства на Заході і Сході. Противники друкарства. Значення друкарства: редакційно-видавничий аспект.

Основні поняття: друкарський верстат, інкунабули, печатки, штампи.

Рекомендовані джерела

Основні (базові): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткові: 2, 3, 4, 8, 9.

Тема 6. Розвиток книгодрукування у країнах Європи (Німеччина, Франція, Англія, Італія, Іспанія) у XVI–XVIII ст.

Друкована книга як елемент технічного прогресу. Видавнича справа Німеччини XVI–XVIII ст. Видавнича справа в Італії XVI–XVIII ст. Видавнича справа у Франції XVI–XVIII ст. Принципи функціонування книговидавання. Історія появи друкарських верстатів в Англії. Університетські друкарні. Утворення королівської типографії. Початок книгодрукування в Англії. Система розповсюдження книг у Великій Британії XVI ст. Видавнича справа Іспанії XVI ст.

Основні поняття: друкарський верстат, університетські друкарні, книгорозповсюдження.

Рекомендовані джерела

Основні (базові): 1, 2, 3.

Додаткові: 2, 3, 4, 8, 9.

Тема 7. Раннє українське друкарство. Основні концепції його виникнення

Ш.Фіоль. І.Федоров. С.Дропан. Причини виникнення та доказова база концепцій Російська (радянська) концепція. Концепція західних учених. Концепція Івана Огієнка. Концепція Ореста Мацюка і Якіма Запасака.

Основні поняття: концепції виникнення друкарства.

Рекомендовані джерела

Основні (базові): 1, 2, 3.

Додаткові: 2, 3, 4, 8, 9.

Тема 8. Розвиток друкарства на Київщині, Поліссі, Чернігівщині, Волині. Українські друкарські пам'ятки XVI-XVII ст.

Видавнича діяльність Києво-Печерської лаври. Заснування друкарні: перекази, документальні свідчення. Єлісей Плетенецький. Папір для друкарні. Перші друки. Поширення лаврських видань. Руйнування справи печерських друкарів. Чернігівсько-сіверський друкарський осередок. Перша друкарня в Чернігові. Друкарня Лазара Барановича: новгород-сіверський період. Чернігівський період.

Житейські і професійні перипетії у Івана Федоровича в Острозі. Острозька та Дерманська друкарні. Почаївський осередок книгодруку. Кирило Ставроецький. Боротьба Почаївських друкарів за право друку. Боротьба католиків і православних за право володіти друкарнею. Значення Почаївської друкарні в історії української культури. Рохманівська, Четвертинська та Крем'янецька друкарні. Чернігівсько-сіверський друкарський осередок Перша друкарня в Чернігові. Друкарня Лазара Барановича: Новгород-Сіверський період. Чернігівський період. Панівецька друкарня. Яришівська друкарня. Тульчинська друкарня. Міньковецька друкарня. Дунаєвецька друкарня. Могилівська друкарня. Янівська друкарня. Кам'янецька друкарня.

Основні поняття: друкарські осередки, Острозька та Дерманська друкарні, Почаївський осередок книгодруку.

Рекомендовані джерела

Основні (базові): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткові: 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10.

Змістовий модуль 3

Розвиток видавничої справи у XIX - XXI ст.

Тема 9. Особливості друкарської справи XIX-XX ст. Впровадження нових технологій

Удосконалення ротаційної, тигельної машин. Фотомеханічний спосіб репродукування художніх оригіналів. Види друку (плоский, високий, глибокий). Механізація брошурувальних процесів. Технізація складального процесу. Кольоровий друк. Розвиток шрифтів та ксилографії. Розвиток мистецтва гравюри на металі.

Основні поняття: шрифт, ксилографія, гравюра.

Рекомендовані джерела

Основні (базові): 1, 2, 3.

Додаткові: 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9.

Тема 10. Діяльність провідних видавництв у країнах Західної Європи, Америки та Азії у XIX-XX столітті

Розвиток видавничої справи в Англії. Провідні видавництва Франції. Видавнича справа у Німеччині. Провідні видавництва США. Видавництва Китаю та Японії, співпраця з західними видавництвами.

Основні поняття: малі, великі видавництва, концерн, асоціація видавців.

Рекомендовані джерела

Основні (базові): 1, 2, 3.

Додаткові: 1, 2, 3, 4, 5, 9, 10.

Тема 11. Українські видавництва і видавничі осередки ХІХ-початку ХХ ст.

Видавнича діяльність М. Драгоманова, Б. Грінченка, І. Франка, М. Грушевського

Історія видавничої справи Київського університету. Становлення Університетської друкарні. Перші друкарі та організації їх роботи. Відкриття літографії. Початкові правила роботи видавців. Роль Михайла Максимовича в розвитку наукової книги. Правопис Максимовича в історії видавничої справи. Тематичний аспект наукового книговидання. Підручники релігієзнавчої тематики. Література з прикладних і гуманітарних наук. Службові та офіційні видання.

«Кобзар» видання М. Драгоманова у Женеві. «Кобзар» Т. Шевченка видання В. Доманицького. «Про українську мову і українську школу» М. Грушевського. «Історія України» М. Грушевського. «Українська муза» (упорядник О. Коваленко). «Украинская жизнь» (упорядник С. Петлюра).

Видавничий рух доби визвольних змагань українського народу (1917-1923)

Ситуація з українським друком напередодні Лютневої революції 1917 року. Відновлення цензури. Напівлегальне книговидання. Формування нової видавничої мережі. Політика українських урядів у видавничій справі. Видавництво «Час»: засновники, редактори, етапи діяльності. Видавництво «Криниця»: засновники, тематичний репертуар. Видавництво «Вернигора»: засновники, редактори, етапи діяльності. Видавництво «Друкар»: засновники, тематичний репертуар. Видавництво «Вік»: засновники, редактори, етапи діяльності. Видавництво «Серп і молот»: засновники, редактори, тематичний репертуар. Видавництво Є. Череповського: особистість засновника редактори, етапи діяльності, тематичний репертуар.

Основні поняття: альманах, літографія, цензура, тематичний репертуар, цільова аудиторія.

Рекомендовані джерела

Основні (базові): 1, 2, 3.

Додаткові: 1, 2, 3, 4, 5, 9, 10.

Тема 12. Видавнича справа в Україні радянської доби

Руйнування кращих набутків минулого. Ревізія випущеної літератури. Закриття діючих видавництв та експропріація друкарського обладнання. Творення нової книговидавничої системи. Становлення законодавчої бази. Державні органи щодо управління видавничою справою. Еволюція видавничої мережі радянського типу. Формування типології видавництв. Структура українського книговидання напередодні розвалу Радянського Союзу. Самвидав.

Основні поняття: ревізія літератури, книговидавнича система, самвидав.

Рекомендовані джерела

Основні (базові): 1, 2, 3.

Додаткові: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10.

Тема 13. Сучасний стан книговидавничої галузі та основні тенденції розвитку Міжнародне співробітництво у світовому книговиданні.

Міжнародна договірна база видавничого бізнесу. Інформаційні ресурси. Міжнародні книжкові проекти, популяризація читання. Міжнародна асоціація видавців (МАВ), актуальні питання на порядку денному міжнародних видавців. Міжнародні книжкові виставки. Книговидавнича справа в Україні в умовах воєнного стану

Основні поняття: книжкові проекти, книжкові виставки.

Рекомендовані джерела

Основні (базові): 1, 2, 3.

Додаткові: 1, 2, 3, 4, 5, 9, 1

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів (профільні дисципліни)

Рівні навчальних досягнень	Бал	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
Початковий	1	Студент може розрізнити об'єкт вивчення і відтворити деякі його елементи.
	2	Студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, виявляє здатність елементарно викласти думку.
	3	Студент відтворює менше половини навчального матеріалу; з допомогою викладача виконує елементарні завдання.
Середній	4	Студент знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснення викладача, повторити за зразком певну операцію, дію.
	5	Студент розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило.
	6	Студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. З допомогою викладача здатний аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки. Вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач за зразком.
Достатній	7	Студент правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, частково контролює власні дії.
	8	Знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, вміє аналізувати, застосовувати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації.
Високий	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях. Самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї.
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми. Визначає програму особистої пізнавальної діяльності; самостійно оцінює
	12	Студент має систематичні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляти власне ставлення до неї. Розвиває свої обдарування і нахили.

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Змістовий модуль 1

Зародження та розвиток видавничої справи до винайдення друкарства

Тема 1. Вплив перших рукописних книг на суспільну свідомість (7 год)

1. Напишіть есе на тему «Роль рукописної книги у суспільному поступі».
2. Підберіть з наукової літератури або Інтернет-мережі (на світовому чи українському матеріалі) щонайменше 5 прикладів заборони та знищення книг у давнину та прокоментуйте такі приклади.

Тема 2. Українська рукописна книга дохристиянської доби

1. Підготуйте тези для дискусії «Велесова книга: фікція чи правда?» Наведіть щонайменше по 5 аргументів, які підтверджують/спростовують оригінальність Велесової книги. Знайдіть підтвердження для підібраних аргументів (об'єктивні факти, думки науковців). Сформулюйте особисту думку, спираючись на опрацьовану інформацію.

Змістовий модуль 2

Розвиток видавничої справи у XV–XVIII ст.

Тема 3. Видавнича діяльність найвідоміших першодрукарів (7 год)

1. Користуючись підручником, науковою літературою і мережею Інтернет, складіть списки першодрукарів у різних країнах та їхньої видавничої продукції. Доповніть список ілюстраціями (портретами, гравюраами).
2. Звертайте підбрану інформацію і підготуйте буклет (плакат, листівку, таблицю) на цю тему.

Тема 4. Діяльність основних друкарських осередків XV-XVII ст.

Напишіть невелику статтю про друкарські осередки XV-XVII ст. у одному з регіонів України. Зацікавте потенційних туристів історією і значенням цих місць. Позначте їхнє розташування на карті України. Підберіть відповідні ілюстрації і підготуйте пост для соціальної мережі Телеграм (кращі статті буде опубліковано у групі наукового гуртка «Контекст»).

Змістовий модуль 3

Розвиток видавничої справи у XIX - XXI ст.

Тема 5. Цензура як чинник заборони українського друкованого слова (7 год)

Підготуйте мультимедійну презентацію за однією з тем:

1. Українські видання до викриття Кирило-Мефодіївського братства.
2. Основні антиукраїнські цензурні циркуляри та їх вплив на друкарство. Валуєвський циркуляр 1863 року. Емський указ 1876 року.
3. Революція 1905 року і спроба скасування цензури українського друку.
4. Вплив царського маніфесту від 17 жовтня 1905 року на українську видавничу справу.

Тема 6. Видавнича справа в Україні радянської доби (7 год)

Прочитайте статтю М. Андрійчука «Видавнича справа у підрадянській Україні в міжвоєнний період» (текст статті прикріплено до цієї теми). Оформіть

найважливішу інформацію зі статті у вигляді схем і таблиць.

Критерії оцінки результатів самостійної роботи

У процесі виконання самостійної роботи викладач оцінює:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Максимальна кількість балів за виконану роботу – 12 (оцінюється на семінарському занятті).

6.3. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма проведення: залік. Виставляється за результатами роботи студента протягом семестру.

6.4. Шкала відповідності оцінок

Оцінка за 12-бальною шкалою	Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою
12	A	98-100
11	A	94-97
10	A	93-90
9	B	89-86
8	B	85-82
7	C	81-75
6	D	74-69
5	E	68-65
4	E	64-60
3	FX	59-35
2	F	34-20
1	F	19-1

7. Рекомендовані джерела

Основні (базові):

1. Каракоз О. Історія книги : навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. 360 с.
2. Лесюк О. Видавнича справа та редагування : навч. пос. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2021. 103 с.
3. Огієнко І. (Митрополит Іларіон). Історія українського друкарства / Упорядк., передмова і примітки М. Тимошика. Київ.: Наша культура і наука, 2007. 536 с.
4. Скленар І., Лозинський М. Історія видавничої справи та редагування : навч. посіб. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2014. 192 с.
5. Тимошик М. Історія видавничої справи: Підручник. Київ : Наша культура і наука, 2007. 496 с.

Додаткові:

1. Андрійчук М. Видавнича справа у підрадянській Україні у міжвоєнний період. Технологія і техніка друкарства. 2015. Вип. 1. С. 103–115.
2. Афонін О., Сенченко М. Українська книга в контексті світового книговидання. Київ: Кн.палата України, 2009.
3. Васьківська О. Історіографія книговидавництва в Україні: становлення та розвиток. *Вісник Книжкової палати*. 2016. № 4. С. 41-47.
4. Васьківська О. Книговидавнича справа в губерніях України у роки визвольних змагань (1917 — 1920 рр.): тенденції розвитку. *Вісник Книжкової палати*. 2018. № 2. С. 38-48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2018_2_11
5. Водолазька С. А. Сучасна видавнича галузь східноєвропейського регіону: інноваційні детермінанти та актуальні трансформації : автореф. дис. д-ра наук із соц. комунікацій : 27.00.05 / Світлана Анатоліївна Водолазька, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Ін-т журналістики. – Київ : [б.в.], 2016.– 28 с.
6. Волкотруб Л. М. До питання про історію розвитку книгодрукування. *Сторінки історії : збірник наукових праць*. – 2011. – Вип. 30. – С. 5–13.
7. Ковальчук Г. Атрибуція й опис книжкових та інших документних пам'яток як складник наукових досліджень. *Бібліотечний вісник*. – 2019. – № 6. – С. 56-57.
8. Ковальчук Г. Історичні бібліотечні зібрання та колекції у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: довідник. Вип. 1. Історичні бібліотеки державних навчальних установ Києва / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; наук. ред. Г. І. Ковальчук, відп. ред. випуску Т. Є. Мяскова, О. В. Заєць. Київ, 2020. 300 с.

9. Кудряшов Г. Видавнича діяльність товариств “Просвіта” Лівобережної України (поч. ХХ ст.) : автореф. дис ... канд. наук із соціальних комунікацій: 27.00.05. Київ, 2013. 18 с.
10. Одінцева М. Рукописні книги і журнали Бориса Грінченка: редакційно-видавничий аспект : автореф. дис ... канд. наук із соціальних комунікацій : 27.00.05 Київ, 2014. 20 с.

Електронні ресурси:

<http://www.chytomo.com/vchy-ty-sya/> - «Читомо» - культура читання і мистецтво книговидання

<http://www.libportal.org.ua/> - Бібліотечний інформаційно-освітній портал

<http://elib.nlu.org.ua/collection.html?id=56&page=4> – колекція документів видавничої справи

<http://www.upba.org.ua/index.php/uk/> - Українська Асоціація Видавців

8. Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 90 годин, лекції – 26 годин, семінарські заняття – 16 годин, модульний контроль – 6 годин, самостійна робота – 42 години.

Тижні	Тема лекцій	Теми семінарських занять	Теми практичних занять	Теми самостійних завдань	Модульний контроль
Змістовий модуль 1					
Зародження та розвиток видавничої справи до винайдення друкарства					
I.	Історія видавничої справи як професійно орієнтована дисципліна				
II.	Світові осередки книгописання	Світові осередки книгописання			
III.	Рукописна книга Середньовіччя			Вплив перших рукописних книг на суспільну свідомість	
IV.	Рукописна книга на території України у X-XVI ст.	Рукописна книга на території України у X-XVI ст.		Рукописна книга на території України у X-XVI ст.	
V.					Модульний контроль №1
Змістовий модуль 2					
Розвиток видавничої справи у XV–XVIII ст.					
VI.	Соціально-політичні передумови виникнення друкарства у світі	Соціально-політичні передумови виникнення друкарства у світі			
VII.		Видавнича діяльність найвідоміших першодрукарів		Видатні першодрукарі	
VIII.	Розвиток книгодрукування у країнах Європи (Німеччина, Англія, Франція,) у XVI–XVIII ст.				
IX.		Розвиток книгодрукування у країнах Європи (Італія, Іспанія) у XVI–XVIII ст.			
X.	Раннє українське друкарство. Основні концепції його виникнення				
XI.	Розвиток друкарства на Київщині, Поліссі, Чернігівщині, Волині				
XII.		Діяльність основних друкарських осередків XV-XVII ст.			
XIII.				Діяльність основних друкарських осередків XV-XVII ст.	
XIV.					Модульний контроль №2

Змістовий модуль 3. Розвиток видавничої справи у XIX - XXI ст.					
XV.	Особливості друкарської справи на межі XIX-XX ст. Впровадження нових технологій				
XVI.		Діяльність провідних видавництв у країнах Західної Європи, Америки та Азії у XIX-XX столітті			
XVII.	Українські видавництва і видавничі осередки XIX-початку XX ст.			Цензура як чинник заборони українського друкованого слова	
XVIII.		Видавнича діяльність М.Драгоманова, Б.Грінченка, І.Франка, М.Грушевського			
XIX.	Видавничий рух доби визвольних змагань українського народу (1917-1923)				
XX.	Видавнича справа в Україні радянської доби			Видавнича справа в Україні радянської доби	
XXI.	Сучасний стан книговидавничої галузі та основні тенденції розвитку				
XXII.		Інноваційні технології та міжнародне співробітництво у світовому книговиданні			
XXIII.					Модульний контроль №3